

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องพฤติกรรมการออมส่วนบุคคลของประชาชนวัยทำงานในอำเภอสว่าง
นครปฐม ได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้ในการศึกษา รวมถึงได้ศึกษางานวิจัย
ตลอดจนวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎี

ปัจจัยสำคัญในการออม

เอกราช ยงสิทธิวัฒน์ และคณะ (2552) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญในการออม
ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ (บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน เอ็ม เอฟ ซี จำกัด (มหาชน), 2552 :
ออนไลน์)

1. ผลตอบแทนที่ผู้ออมได้รับจากการออม หมายความว่าถ้ายิ่งผลตอบแทนใน
การออมเพิ่มมากขึ้นเท่าใด ก็จะมีการออมเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น
2. มูลค่าของอำนาจซื้อของเงินในปัจจุบัน ผู้ออมจะตัดสินใจทำการออมมากขึ้น
ภายหลังจากการพิจารณาถึงอำนาจซื้อของเงินที่มีอยู่ในปัจจุบันเปรียบเทียบกับมูลค่าเงินในอนาคต
3. รายได้ส่วนบุคคลสุทธิ ผู้มีรายได้คงที่แน่นอนทุกเดือนในจำนวนที่ไม่สูงมาก
นัก เช่นข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชนระดับต่ำ จำนวนเงินออมที่กั้นไว้อาจ
เป็นเพียงจำนวนน้อยตามอัตราส่วนของรายได้ที่มีอยู่ ต่างจากจำนวนเงินออมของผู้บริหารระดับสูง
ที่จะมีเงินเหลือออมได้มากกว่า

ความแน่นอนของจำนวนรายได้ในอนาคตหลังการเกษียณอายุ คือเมื่อผู้มีรายได้ไม่
มีความสามารถในการหารายได้อีกต่อไปจะไม่มีปัญหาทางการเงินเกิดขึ้นหรือถ้ามีก็ไม่ใช่ว่าปัญหา
รุนแรงมากนัก เนื่องจากหน่วยงานที่ทำงานอยู่มีนโยบายช่วยเหลือหลังเกษียณอายุ เช่น นโยบายการ
ให้บำนาญ บำเหน็จ เงินชดเชย เป็นต้น ดังนั้นผู้ออมอาจมีการออมลดลงเพื่อถนอมเงินไว้ใช้จ่ายมากขึ้น
โดยไม่ทำให้จำนวนเงินรวมในอนาคตกระทบกระเทือน

แนวคิดรูปแบบการออม

รูปแบบการออมที่เอื้อประโยชน์แก่ตนเอง และประเทศชาติ มีหลายรูปแบบ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2552 : ออนไลน์) ได้แก่

1. การออมในตลาดเงิน ได้แก่ การออมกับธนาคาร การออมกับสถาบันการเงินที่มีชื่อธนาคาร เช่น บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ สหกรณ์ออมทรัพย์และบริษัทประกันชีวิต
2. การออมในตลาดตราสารหนี้ ได้แก่ พันธบัตรรัฐบาล หุ้นกู้เอกชน
3. การออมในตลาดทุน ได้แก่ การลงทุนในหลักทรัพย์หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ หน่วยลงทุนหรือตราสารแสดงสิทธิในทรัพย์สินของโครงการจัดการลงทุนบริษัทหลักทรัพย์จัดการลงทุนของกองทุน หุ้นกู้ ใบสำคัญแสดงสิทธิในการซื้อหุ้นสามัญของบริษัทผู้ออกตามระยะเวลาที่กำหนดในอนาคต (Warrant)

ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรออม

สมมติฐานรายได้ของ John Maynard Keynes (Absolute Income Hypothesis) (อัมพร วิจิตรพันธ์, 2536 : 66 อ้างอิงจาก John Maynard Keynes, 2000)

เงินออมเป็นส่วนต่างระหว่างรายได้ และรายจ่ายเพื่อการบริโภค ดังนั้น ในการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการออมจึงอาศัยแนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการบริโภคในการอธิบาย ซึ่งตามทฤษฎีการบริโภคนั้น สมมติฐานที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดคือการใช้จ่ายอุปโภคบริโภคมีความสัมพันธ์กับรายได้สุทธิส่วนบุคคล และตามทฤษฎีบริโภคของเคนส์มีสมมติฐานสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก การบริโภคที่แท้จริงจะเป็นฟังก์ชันที่มีเสถียรภาพ (Stable Function) ของรายได้ที่แท้จริง และประการที่สอง ความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย (Marginal Propensity to consume : MPC) จะมีค่าเป็นบวกแต่น้อยกว่าหนึ่ง นอกจากนี้เคนส์ยังให้สมมติฐานอีกสองข้อ คือ ความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย (MPC) จะน้อยกว่าความโน้มเอียงในการบริโภคเฉลี่ย (Average Propensity to consume : APC) หรือ $MPC < APC$ APC จะลดลงเมื่อมีรายได้สูง และความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้ายจะลดลงเมื่อรายได้สูงขึ้น

แนวคิดผลตอบแทนและความเสี่ยงจากการลงทุน

แนวคิดผลตอบแทนและความเสี่ยงจากการลงทุน (สุขใจ น้ำฝน, 2545 : 188-190) ประกอบด้วย

1. ผลตอบแทน (Returns from Investing) การลงทุนมีความสัมพันธ์กับเรื่องผลตอบแทน (Return) และความเสี่ยง (Risks) การที่คนเราลงทุนเพราะคาดหวังว่าจะได้รับ

ผลตอบแทน ซึ่งบางครั้งก็อาจไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ ต้องอยู่ภายใต้ความเสี่ยง โดยผลตอบแทนจากการลงทุนมีรูปแบบ ดังนี้

1.1. รายได้ตามปกติ (Current Income) ได้แก่ ดอกเบี้ยหรือเงินปันผลในกรณีที่ซื้อพันธบัตรหรือลงทุนในหุ้นต่าง ๆ ซึ่งเมื่อถึงกำหนดก็จะได้รับดอกเบี้ยหรือเงินปันผลตามที่บริษัทระบุไว้ รายได้เหล่านี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดในการลงทุน

1.2. กำไรจากการซื้อขายหุ้น (Capital Gains) เมื่อหุ้นสามัญที่ลงทุนซื้อไว้มีราคาสูงขึ้น เมื่อขายออกไปก็จะได้กำไร

1.3. ค่าเช่า (Rent) ในการลงทุนซื้อทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน บ้าน สามารถนำไปให้ผู้อื่นเช่าเพื่อเป็นรายได้ด้านค่าเช่าได้

1.4. ผลตอบแทนอื่น ๆ (Other) เช่นการซื้อหุ้นสามัญก็มีสิทธิในการออกเสียงเลือกคณะกรรมการของบริษัท และถ้าถือหุ้นไว้มากก็มีโอกาสได้รับเลือกเป็นผู้บริหารสามารถกำหนดนโยบายของบริษัทได้ เป็นต้น

ในการคำนึงถึงผลตอบแทน ผู้ลงทุนควรคำนึงถึงผลตอบแทนที่ต้องการได้รับ (Required Rate of Return) และอัตราเงินเฟ้อด้วย เนื่องจากอัตราเงินเฟ้อมีผลกระทบต่อผลตอบแทนในการลงทุน ดังนั้นผู้ลงทุนควรให้ความสนใจกับผลตอบแทนที่แท้จริงที่ได้รับ (Real Rate of Return) มากกว่าผลตอบแทนที่บริษัทประกาศหรือเสนอให้ (Nominal Rate of Return)

2. ความเสี่ยง (Investment Risks) หมายถึง โอกาสที่จะสูญเสียของบางอย่าง (A Chance of Losing) เป็นสิ่งที่ผู้ลงทุนต้องคำนึงถึง เช่น ผู้ลงทุนอาจสูญเสียเงินลงทุน สูญเสียดอกผล เป็นต้น แล้วแต่ประเภทของความเสี่ยงที่เกิดขึ้น โดยความปลอดภัยของเงินลงทุนกับอัตราผลตอบแทนจะไปในทิศทางตรงกันข้าม ถ้าผู้ลงทุนต้องการความปลอดภัยของเงินลงทุนมาก ผลตอบแทนที่ได้รับมักต่ำ เช่น การฝากเงินกับธนาคาร หรือลงทุนในหลักทรัพย์รัฐบาลความปลอดภัยสูงแต่ผลตอบแทนต่ำ ในขณะที่ความเสี่ยงภัยกับอัตราผลตอบแทนของเงินลงทุนจะไปในทิศทางเดียวกัน ความเสี่ยงสูงผลตอบแทนจะสูงด้วย

ดังนั้นในการพิจารณาการลงทุน ควรจะเปรียบเทียบว่าการลงทุนครั้งนี้มีโอกาสที่จะเกิดความสูญเสียร้อยละเท่าไร และผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจะมีร้อยละเท่าไร ถ้าอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับสูงกว่าอัตราความเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นก็ตัดสินใจลงทุนได้

ความเสี่ยงมีอยู่ 7 ประเภทคือ

1. ความเสี่ยงที่เกิดจากรูกรัก (Business Risk) ความเสี่ยงอันเนื่องมาจากการดำเนินธุรกิจโดยเกิดขึ้นจากสถานะการที่ธุรกิจไม่สามารถหารายได้ให้เพียงพอกับภาระผูกพันที่มีอยู่ที่เป็น เช่นนี้ก็เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เป็นต้นว่า การบริหารงานผิดพลาด ต้นทุนสูงขึ้นขายแข่ง

กับคู่แข่ง ไม่ได้ ทำให้อุดขายและกำไรลดลง ส่งผลต่อผู้ลงทุนที่ต้องสูญเสียรายได้ (Income) หรือเงินลงทุน (Capital)

2. ความเสี่ยงที่เกิดจากภาวะตลาด (Market Risk) ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการสูญเสียในเงินลงทุน ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงราคาหุ้น ราคาหุ้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะตามสภาพของ Demand และ Supply ทำให้ผู้ลงทุนได้รับผลกำไรหรือขาดทุนได้

3. ความเสี่ยงที่เกิดจากผลตอบแทน (Interest Rate Risk) ความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในผลตอบแทนอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาด เช่น เมื่ออัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดสูงขึ้น หลักทรัพย์ประเภท Fixed Income Securities ยังคงจ่ายดอกเบี้ยเท่าเดิมจึงทำให้ราคาของหลักทรัพย์ประเภทนี้ลดต่ำลง ดังนั้นผู้ที่ลงทุนไว้จึงเสียเปรียบ

4. ความเสี่ยงต่อการมีอำนาจซื้อที่ลดลง (Purchasing Power Risk) ความเสี่ยงที่เกิดจากอำนาจการซื้อของเงินได้ลดลง แม้ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินยังคงเท่าเดิมก็ตาม

เช่น ได้รับดอกเบี้ยปีละ 100 บาท ตลอดระยะเวลา 10 ปี เมื่อคำนึงถึงค่าของเงินแล้ว เงิน 100 บาทที่ได้รับในวันนี้ย่อมมีค่ามากกว่าเงิน 100 บาทที่จะได้รับในปีต่อ ๆ ไป เวลายาวนานออกไปเท่าไรค่าของเงินยิ่งลดลงเท่านั้น สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิด Purchasing Power Risk หรือ ภาวะเงินเฟ้อ (Inflation) อัตราเงินเฟ้อยิ่งสูง ค่าของเงินยิ่งลดต่ำลง (อำนาจการซื้อจะยิ่งลดลง)

5. ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risk) เป็นความเสี่ยงเนื่องจากกิจการที่ลงทุนไว้มีการก่อหนี้มากเกินไป เมื่อมีหนี้สินมากก็ต้องจ่ายดอกเบี้ยมาก แต่ไม่สามารถหารายได้ให้คุ้มกับภาระหนี้สินที่มีอยู่ ซึ่งอาจจะนำธุรกิจไปสู่การล้มละลายได้ในที่สุด ดังนั้นถ้าการลงทุนในธุรกิจใดที่มีความเสี่ยงทางการเงินสูง อาจทำให้ผลตอบแทนที่หวังว่าจะได้รับลดลง

6. ความเสี่ยงจากสภาพคล่อง (Liquidity Risk) เป็นความเสี่ยงเนื่องจากการลงทุนนั้นไม่มีความคล่องตัวที่จะกลับคืนมาเป็นเงินสดได้ หรือไม่สามารถได้คืนมาในราคาที่เหมาะสมผลทำให้การลงทุนนั้นไม่มีความปลอดภัย เช่น ถ้าลงทุนในหลักทรัพย์ในตลาดไม่กว้างคือมีการซื้อขายกันน้อยเมื่อถึงเวลาขายคืนจะทำได้ลำบากและแม้ว่าจะขายคืนได้ก็ไม่ได้ราคาตามที่ต้องการ เป็นต้น

7. ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสถานะของธุรกิจ (Event Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง ซึ่งมีผลกระทบต่อการลงทุนอย่างมาก เนื่องจากมีเหตุการณ์เกิดขึ้นทั้งจากภายในบริษัทเอง หรือสถานการณ์ภายนอก เป็นต้นว่า เมื่อเกิดความเสียหายกับบริษัทอื่นในธุรกิจประเภทเดียวกับที่ลงทุนไว้และส่งผลกระทบต่อบริษัทที่เราถือหุ้นอยู่ด้วย หรือการเกิดข่าวลือต่าง ๆ เช่น ข่าวลือว่าการซื้อหรือขายกิจการจากบุคคลอื่น หรือเกิดวิกฤติการณ์ภาวะเศรษฐกิจการเมืองเปลี่ยนแปลง ทำให้กิจการที่ลงทุนไว้มีผลกระทบต่อธุรกิจจนเกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ

บททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วราภรณ์ กิตติวรบุตร (2549) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการออมของพนักงานธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายอายุระหว่าง 31-40 ปี มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท มากที่สุด มีค่าใช้จ่ายในการครองชีพโดยเฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท โดยส่วนใหญ่มีการออมหลายรูปแบบ โดยมีการออมโดยฝากเงินกับสถาบันการเงินเป็นลำดับแรก รองลงมาได้แก่ ซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต ซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์หรือกองทุนรวม ซื้อสินทรัพย์อื่น ๆ เช่น ทองคำ ที่ดิน ซื้อสลากออมสินหรือธกส . ซื้อพันธบัตรหรือหุ้นกู้เอกชน และเล่นแชร์ มีจำนวนเงินออมโดยเฉลี่ยต่อเดือน 1,001-3,000 บาท ระยะเวลาในการออมนาน 1-5 ปี โดยเหตุผลในการออมเพื่อเก็บไว้ใช้ในยามเจ็บป่วยหรือชราเป็นลำดับแรก รองลงมาคือเพื่อเป็นหลักประกันให้ครอบครัว

สัมฤทธิ์ อัมพรทิวาทิพย์ (2550) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการออมลูกค้ายาวใหญ่ของธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,000 – 30,000 บาท โดยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการออมเงินโดยเฉลี่ย ออมร้อยละ 10 – 20 ของรายได้ มีวัตถุประสงค์ในการออมเงินเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับตนเองมากที่สุด รองลงมาเก็บไว้ใช้ในยามเจ็บป่วย ยามชรา หรือยามฉุกเฉิน มีวิธีการออมเงินโดยฝากเงินกับสถาบันการเงิน รองลงมาซื้อกองทุนประเภทตราสารหนี้ และกรมธรรม์ประกันชีวิต และส่วนใหญ่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารการฝากเงินและบริการต่าง ๆ จากพนักงานธนาคาร โดยให้ความสำคัญกับสิ่งกระตุ้นทางการตลาดด้านราคามากที่สุด ในเรื่องอัตราดอกเบี้ยพิเศษ รองลงมาด้านผลิตภัณฑ์ ในเรื่องชื่อเสียงหรือภาพลักษณ์ของสถาบันการเงิน สำหรับปัญหาสิ่งกระตุ้นทางการตลาดส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับสิ่งกระตุ้นทางการตลาดด้านราคา ด้านสถานที่ และการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญกับปัญหาด้านผลิตภัณฑ์ในระดับปานกลาง

ณัฐริรา เพียรสุดสำห (2551) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการออมของพนักงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือจังหวัดลำพูน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 20 – 30 ปี และ 31 - 40 ปี มีสถานะโสด จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า รายได้ต่อเดือน 10,000 - 20,000 บาท มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 3 คน มีค่าใช้จ่ายประจำต่อเดือนระหว่าง 5,000 – 15,000 บาท ระดับการออมต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มีรูปแบบการออมหลายรูปแบบ โดยรูปแบบการออมในตลาดเงิน คือออมเงินกับธนาคารมากที่สุด

เป็นลำดับแรก รองลงมาคือซื้อกรรมกรรมประกันชีวิต เหตุผลในการออม คือ ความเสี่ยงต่ำ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีรูปแบบการออมในตลาดตราสารหนี้ รองลงมา ได้แก่ ออมโดยซื้อพันธบัตรภาครัฐ เหตุผลในการออม คือ ความเสี่ยงต่ำ และไม่มีรูปแบบการออมในตลาดทุน รองลงมา ได้แก่ การออมโดยซื้อกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการออม ได้แก่ รายได้ รายจ่าย โดยรายได้ และรายจ่ายมากขึ้น ทำให้มีทางเลือกรูปแบบการออมน้อยลง สำหรับปัญหาในการออมกับตลาดเงิน คือผลตอบแทนต่ำ ปัญหาในการออมกับตลาดตราสารหนี้ คือ ไม่เข้าใจการลงทุนประเภทนี้ และปัญหาในการออมกับตลาดทุน คือ ไม่มีเวลาในการติดตามการเปลี่ยนแปลง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved